

Οι ταινίες μικρού μήκους ως βοηθητικό εκπαιδευτικό εργαλείο στην παραγωγή λόγου στο Γυμνάσιο. Παραδείγματα δραστηριοτήτων στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας

Ευανθία Σύρμου
Εκπαιδευτήρια Κωστέα-Γείτονα
evansyrm@yahoo.gr

➤ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ταινία μικρού μήκους είναι ένα ιδιαίτερο κινηματογραφικό είδος που διακρίνεται για το πυκνό ιδεολογικό περιεχόμενο, τη σύντομη χρονική διάρκεια, τη συχνά απροσδόκητη πλοκή, την πολυσημική οπτική και την χρήση τεχνικών στον μέγιστο βαθμό, όπως τα πλάνα και η μουσική. Πολλές φορές, μάλιστα, προβάλλει την καινοτόμο προσωπική ματιά του δημιουργού της και δοκιμάζει πρωτοποριακές φόρμες στη δημιουργία της. Λόγω της πύκνωσης των νοημάτων, ιδεών και μηνυμάτων που περιλαμβάνει, προσφέρεται ως ξεχωριστό εκπαιδευτικό μέσο, αφού μπορεί να λειτουργήσει ως αφορμή για ποικίλες δραστηριότητες που βασίζονται στις αρχές της ομαδοσυνεργατικής και μαθητοκεντρικής μάθησης. Οι μαθητές/τριες, παρακολουθώντας ταινίες μικρού μήκους, έχουν την ευκαιρία να στοχασθούν και να προβληματιστούν πάνω σε σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα και να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη αλλά και τη συναισθηματική τους ματιά, να εξοικειωθούν με την τέχνη και τη γλώσσα του κινηματογράφου αλλά και να προχωρήσουν στη συμμετοχή σε δραστηριότητες, που στόχο έχουν τη βελτίωση του προφορικού και του γραπτού τους λόγου. Εξάλλου, χάρη στη μικρή διάρκεια προβολής τους, οι ταινίες μικρού μήκους μπορούν εύκολα να αξιοποιηθούν σε ένα ωριαίο μάθημα, ώστε να αποφεύγεται η αποσπασματικότητα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν παραδείγματα διδακτικής αξιοποίησης ταινιών που σχετίζονται με θέματα των διδακτικών ενοτήτων και έχουν στόχο την εξοικείωση των μαθητών/τριών με την κινηματογραφική γλώσσα και τις τεχνικές της, καθώς και την ενεργό εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία και την παραγωγή διαφορετικών κειμενικών ειδών λόγου στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας σε τάξεις του Γυμνασίου. Οι μαθητές/τριες, κατά την παρακολούθηση των ταινιών, εμπλέκονται σε μια ολοκληρωμένη προσομοιωτική κατάσταση που τους κεντρίζει τη δημιουργική φαντασία και ενεργοποιεί τη συμμετοχή τους σε μια σκοπούμενη εμπειρία. Η διαδικασία οικειοποίησης των εικόνων, των ηρώων και της δράσης της ταινίας προκαλεί ερεθίσματα παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου.

Λέξεις-κλειδιά: ταινίες μικρού μήκους, κινηματογραφική γλώσσα και τεχνικές, παραγωγή λόγου.



➤ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην κινηματογραφική αφήγηση συνυπάρχουν υλικά δανεισμένα από πολλές τέχνες καθώς η γλώσσα της συντίθεται από πέντε διαφορετικά εκφραστικά υλικά: κινούμενες εικόνες, γραφικές παραστάσεις, ήχο ανθρώπινης ομιλίας, μουσικό ήχο και φυσικούς ήχους (Λεοντάρης, 2001 στο Κελεσιδής & Μπότσας, 2017: 360). Σύμφωνα με τον Γρόσδο, «ο κινηματογράφος περισσότερο ίσως από τις άλλες μορφές εικονικής έκφρασης, συμπλέει με την έννοια των πολυγραμματισμών και αποτελεί δείγμα πολυτροπικού κειμένου, καθώς διαθέτει το πλεονέκτημα να χρησιμοποιεί ταυτόχρονα πολλούς και διαφορετικούς σημειωτικούς τρόπους επικοινωνίας (modes): το κείμενο, γραπτό ως σενάριο και προφορικό με τους πραγματικούς ή τους σιωπηρούς διαλόγους, την εικόνα (φωτογραφία), το χρώμα, τα ζωγραφικά έργα ως σκηνικά, τη γλώσσα του σώματος, τους ήχους, τη μουσική ή τα ακουστικά εφέ, κ.ά. (Γρόσδος, 2011: 67).

Κατά την παρακολούθηση μιας κινηματογραφικής ταινίας στη σχολική τάξη, ο μαθητής/τρια – θεατής θα εξοικειωθεί με την κινηματογραφική «γραμματική και το συντακτικό» εννοώντας ότι αντί για γραπτό λόγο, στον κινηματογράφο έχουμε φωνή, ενώ το συντακτικό δημιουργείται από το μοντάζ. Η στίξη του παραδοσιακού κειμένου, στον κινηματογράφο δίνεται με σβήσιμο μιας εικόνας σε μαύρο ή λευκό και το πέρασμα σε άλλο πλάνο. Η αλλαγή ενότητας στη λογοτεχνία εμφανίζεται με νέο υπότιτλο ή αριθμό ενότητας, ενώ στον κινηματογράφο με αλλαγή της σκηνής, με σταδιακή εξαφάνιση της εικόνας και το πέρασμα σε μια άλλη (Κωπούλα, 2014 στο Κελεσιδής & Μπότσας, 2017: 360). Οι μαθητές έτσι σταδιακά αποκτούν τις δεξιότητες αποκωδικοποίησής τους.

Η σχέση μεταξύ κινηματογραφικής ταινίας και παιδιού είναι σχέση αλληλεπίδρασης (Γρόσδος, 2018: 23). Το παιδί αντιλαμβάνεται το κινηματογραφικό προϊόν ως μια μορφή δημιουργικής έκφρασης, στην οποία ο σκηνοθέτης προσπαθεί να επικοινωνήσει με τον θεατή μέσω της χρήσης των εκφραστικών μέσων του κινηματογράφου. Από την άλλη, το παιδί θεατής διαμορφώνει μια προσωπική στάση και ανταπόκριση αναδημιουργώντας το κινηματογραφικό προϊόν. Κατά τον Γρόσδο «η κινηματογραφική ταινία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως διαμεσολαβημένη εμπειρία, μια διαλογική σχέση με τη ζωντανή εμπειρία. Το παιδί δανείζεται στοιχεία από τον κόσμο των εικόνων, τα προσαρμόζει στις ανάγκες της καθημερινότητας του και τα ενσωματώνει, τα χρησιμοποιεί, δημιουργεί συμπεριφορές, προσθέτει νέες στις ήδη υπάρχουσες εμπειρίες» (Γρόσδος, 2018: 21). Οι μαθητές/τριες, παρακολουθώντας την κινηματογραφική ταινία, συμμετέχουν νοερά στην αναπαράσταση ενός γεγονότος είτε πραγματικού είτε φανταστικού και εισβάλλοντας στο προσομοιωτικό αυτό γεγονός, ταυτίζονται με πρόσωπα και γεγονότα και νιώθουν την ανάγκη να εκφράσουν προφορικά ή γραπτά σκέψεις και συναισθήματα. Έτσι, το κινηματογραφικό γεγονός λειτουργεί ως ερέθισμα εκδήλωσης δημιουργικότητας. Όπως και στο γλωσσικό κείμενο, το νόημα παράγεται από τον διάλογο ανάμεσα στην εικόνα και στο παιδί-θεατή, γίνεται αντικείμενο διαπραγμάτευσης (Βρύζας, 2005: 435-436 στο Γρόσδος, 2018: 22).

Σε επίπεδο διδακτικής πρακτικής, στον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων, που



θα παρουσιαστούν στην παρούσα ανακοίνωση, με βοηθητικό εργαλείο τις ταινίες μικρού μήκους, στόχος ήταν κατά πρώτον να αναπτύξουν οι μαθητές/τριες κριτική στάση και να αποκτήσουν κριτήρια αξιολόγησης απέναντι στα τεχνικά εκφραστικά μέσα της ταινίας και στα μηνύματα που αυτή προβάλλει αναφορικά με πολλά κοινωνικά και πολιτιστικά ζητήματα, σύμφωνα με την προσωπική τους θεώρηση για τη ζωή, και κατά δεύτερον μέσα από αυτή τη διαδικασία να τους δοθούν τα κατάλληλα ερεθίσματα ώστε να παράγουν δημιουργικά προφορικό και γραπτό λόγο.

➤ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στα Νέα Προγράμματα Σπουδών Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης του 2011, όπου γίνεται λόγος για το «Νέο σχολείο του 21^{ου} αιώνα», στις «Ενότητες και Περιεχόμενα μαθησιακών Περιοχών» στο πλαίσιο των τεχνών, προβλέπεται η ενότητα «Οπτικο-ακουστική έκφραση», στο πλαίσιο της διαθεματικότητας, όπου οι μαθησιακοί στόχοι αφορούν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και στη γνώση κάποιων ζητημάτων κινηματογραφικής θεωρίας και τεχνικών (κάδρα, αφήγηση, ήχος) (<http://ebooks.edu.gr/new/ps.php>). Στην υποχρεωτική εκπαίδευση, στο πεδίο «Πολιτισμός-Δραστηριότητες τέχνης για την υποχρεωτική εκπαίδευση, Β΄ πρόταση» υπάρχει ενότητα με τίτλο «Πρόγραμμα σπουδών για την Οπτικοακουστική έκφραση». Ο κινηματογράφος εντάσσεται σε μια γενική κατηγορία έργων καλλιτεχνικής έκφρασης στον χώρο της Αισθητικής αγωγής. Στόχος είναι η εξοικείωση των μαθητών /τριών με την καλλιτεχνική οπτικο-ακουστική έκφραση, η οποία καλείται να συμβάλει στην ανάπτυξη μιας ανώτερης ποιότητας κριτικής στάσης απέναντι στα οπτικοακουστικά έργα και βασίζεται στην αισθητική απόλαυση, στις απρόβλεπτες υποκειμενικές αναγνώσεις και στον στοχασμό (<http://ebooks.edu.gr/new/ps.php>).

Προτείνεται, μάλιστα, οι δραστηριότητες οπτικοακουστικής έκφρασης να διαχέονται στο σύνολο των γνωστικών αντικειμένων του Προγράμματος σπουδών της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Υποστηρίζεται, εξάλλου, ότι δεν απαιτούνται ιδιαίτερες γνώσεις από τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να υποστηρίξουν σχετικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες και για τον σκοπό αυτό παρέχεται ηλεκτρονικός βοηθητικός οδηγός με τίτλο «Ο οδηγός του εκπαιδευτικού για την Οπτικοακουστική Έκφραση στο πλαίσιο της αισθητικής αγωγής για όλες τις βαθμίδες». Αναγνωρίζεται ότι στη μελέτη της καλλιτεχνικής οπτικοακουστικής έκφρασης ο κινηματογράφος είναι κύρια συνιστώσα όχι ως ιδιαίτερο γνωστικό αντικείμενο αλλά ως ιδεολογικός και επικοινωνιακός πλούτος δηλαδή ως μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης που ανήκει σε ένα ευρύτερο σύστημα επικοινωνίας (Παπαδόπουλος 2021: 39). Σύμφωνα με τη Γιωτοπούλου, εξάλλου, «στο πρόγραμμα σπουδών της λογοτεχνίας συνιστάται η κατά περίπτωση καταφυγή στη βοήθεια που προσφέρουν οι άλλες τέχνες» συμπεριλαμβανομένου και του κινηματογράφου. Η ίδια επισημαίνει επίσης πως τα σχολικά εγχειρίδια προτείνουν σε συγκεκριμένες ενότητες της ιστορίας και της λογοτεχνίας την προβολή κινηματογραφικών ταινιών, τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση μέχρι την πρώτη λυκείου (Γιωτοπούλου, 2013: 365).

Ωστόσο, η ενότητα της 'Οπτικοακουστικής έκφρασης ουδέποτε βρήκε μόνιμη



θέση στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου και τα προγράμματα σπουδών και οι συνοδευτικοί οδηγοί παραμένουν ως βιβλία αναφοράς (Παπαδόπουλος, 2021: 39).

Τον Μάρτιο του 2016 στο πλαίσιο του Εθνικού διαλόγου για την Παιδεία, σχετική ομάδα εργασίας του Υπουργείου Παιδείας θέτει το θέμα της οπτικοακουστικής παιδείας ως προτεραιότητα, αναφέροντας ότι αυτή συνδέεται με τους εξής στόχους: α. τον οπτικοακουστικό εγγραμματισμό (audiovisualliteracy), β. την αισθητική και καλλιτεχνική παιδεία (aestheticeducation, arteducation), και γ. τον τεχνολογικό εγγραμματισμό (medialiteracy, technologicallyliteracy, digitalliteracy) (Αγγελίδη κ.ά, 2016). Η έννοια του εγγραμματισμού εδώ διευρύνεται, συμπεριλαμβάνοντας όλες τις νέες μορφές επικοινωνίας όσον αφορά τόσο στην ανάγνωση, ερμηνεία και κατανάλωση (χρήση) τους όσο και στην κριτική αποτίμηση και τη δημιουργία οπτικών εννοιών και οπτικοακουστικών μηνυμάτων (Kress & Van Ieeuwen, 2001; Kress, 2003; Γρόσδος, 2009 στο Κελεσιδης, Μπότσας (2016). Σύμφωνα εξάλλου με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για την Κινηματογραφική Παιδεία (European Framework for Film Education) (BFI, 2015) ο κινηματογραφικός γραμματισμός αφορά «...το επίπεδο κατανόησης μιας ταινίας, καθώς και της ικανότητας να κάνει κάποιος συνειδητή και ποικίλη επιλογή ταινιών.

Επίσης, περιλαμβάνει την ικανότητα να παρακολουθεί κριτικά μια ταινία και να μπορεί να αναλύσει το περιεχόμενό της, την κινηματογραφία της και τις τεχνικές πτυχές της, καθώς και τη δυνατότητα της χρήσης της γλώσσας και των τεχνικών πόρων σε μια δημιουργική παραγωγή κινούμενης εικόνας». Ως σκοπός ορίζεται, «η προσπάθεια ευαισθητοποίησης των νέων και η παροχή γνώσεων σχετικά με την κινηματογραφική κληρονομιά, όπως και η αύξηση του ενδιαφέροντος τόσο για τις ταινίες του παρελθόντος όσο και για τις πρόσφατες ευρωπαϊκές ταινίες») (Baptista, Burn, Reid, & Cannon, 2014: 356 στο Παπαδόπουλος, 2021: 29). Ο παραπάνω ορισμός του κινηματογραφικού γραμματισμού κατά τον Γρόσδο, υποδηλώνει ένα ρόλο σε τρεις κατευθύνσεις: «Το παιδί – θεατής (καταναλωτής), το παιδί κριτικός και το παιδί - παραγωγός εικόνων. Το ζητούμενο, βέβαια, του κινηματογραφικού γραμματισμού δεν είναι ένα διαδοχικό πέρασμα με γραμμικές διαδικασίες από το παιδί – θεατή στο παιδί-κριτικό και από εκεί στο παιδί-δημιουργό, αλλά η διάχυση μεταξύ των παραπάνω δεξιοτήτων (θέαση, κριτική, δημιουργία)» (Γρόσδος, 2018: 21).

➤ ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ ΜΙΚΡΟΥ ΜΗΚΟΥΣ ΩΣ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ

Η ιδιαιτερότητα των ταινιών μικρού μήκους

Οι ταινίες μικρού μήκους έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που τις διαχωρίζουν από τις μεγάλες ταινίες. Η χρονική τους διάρκεια είναι μικρότερη των 30 λεπτών και ακριβώς λόγω της σύντομης διάρκειάς τους διαθέτουν αφηγηματική πυκνότητα, με αποτέλεσμα κατά τη σύντομη διάρκεια προβολής της να συμπυκνώνονται ιδέες, μηνύματα, νοήματα και όλη η κινηματογραφική γλώσσα (Σπύρου, Σοφός, 246). Διακρίνονται εξάλλου για την απροσδόκητη πλοκή, την πο-



λυσημική οπτική, την χρήση τεχνικών στον μέγιστο βαθμό (πλάνα, μουσική) (Γρόσδος, 2018: 146). Επειδή, μάλιστα, οι ταινίες μικρού μήκους έχουν χαμηλότερο κόστος παραγωγής και πιο ευέλικτο τρόπο κατασκευής, αποτελούν ένα γόνιμο πεδίο πειραματισμών και γλωσσικής έρευνας που έχει αναδείξει προσωπικές ματιές, τολμηρές γραφές και πρωτοποριακές φόρμες στην εξέλιξη του μέσου, χωρίς να αποτελεί μινιατούρα των μεγάλων μήκους ταινιών αλλά χρησιμοποιώντας τα ίδια εκφραστικά εργαλεία (Καλαμπάκας & Κυριακουλάκος, 2015: 20).

Κατά την Ανδρικοπούλου, τα αποτελέσματα ερευνών αποδεικνύουν πως οι ταινίες μικρού μήκους είναι καταλληλότερες για προβολή και ανάλυση μέσα στην τάξη απ' ό,τι οι ταινίες μεγάλο μήκους. Συγκεκριμένα, οι ταινίες μικρού μήκους λόγω της μικρής διάρκειας τους μπορούν να ενσωματωθούν σε μια διδακτική ώρα και να μην προβάλλονται αποσπασματικά, όπως μια ταινία μεγάλο μήκους. Οι μαθητές μπορούν να δουν και να ξαναδούν την ταινία ή αποσπάσματά της και να σταθούν σε όποια σημεία χρειαστεί με την τεχνική «πάγωμα» της οθόνης. Εξάλλου, οι ταινίες μικρού μήκους όπως και οι σύντομες ιστορίες (short stories) δεν υπόκεινται στους ίδιους κανόνες δημιουργίας με τις ταινίες μεγάλης διάρκειας, με αποτέλεσμα να έχουν μεγαλύτερη απήχηση στους μαθητές. Είναι περισσότερο προσιτές και οικείες στις εμπειρίες των μαθητών και προσφέρουν τη δυνατότητα για σχεδιασμό μιας ποικιλίας δραστηριοτήτων. Επίσης, επειδή οι μαθητές δεν παρακολουθούν συχνά ταινίες μικρού μήκους, δε γνωρίζουν την έκβαση της ταινίας με αποτέλεσμα να την παρακολουθούν με μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Τέλος, διακρίνονται για την πολυσημία τους κι, επομένως, είναι ανοικτές σε ποικίλες ερμηνείες (Ανδρικοπούλου, 2011: 5 στο Κωστοπούλου, 2020: 28).

Σχεδιασμός διδακτικής πρακτικής

Μετά τη θέαση της ταινίας, η συζήτηση που διεξάγεται μέσα στην τάξη κατευθύνεται από τον εκπαιδευτικό με τέτοιο τρόπο ώστε μέσα από την διεπίδραση των εμπειριών και των πληροφοριών εκπαιδευτικού και μαθητών, να γίνεται προσπάθεια αποκωδικοποίησης των εκφραστικών μέσων της ταινίας με σκοπό να καλλιεργηθούν μορφές κριτικής στάσης και προσέγγισης των ταινιών. Ενδεικτικές ερωτήσεις ερεθίσματα (British Film Institute, χ.χ στο Γρόσδος, 2017: 191)για σχολιασμό μετά τη θέαση είναι:

- Υπήρξε κάτι που συμπαθήσατε;
- Υπήρξε κάτι που αντιπαθήσατε;
- Σας εξέπληξε κάτι;
- Τι δεν κατανοήσατε;
- Έχετε δει παρόμοιες ταινίες;
- Είδατε-μάθατε κάτι καινούριο;
- Αλλάξατε γνώμη για κάτι;
- Θα επιθυμούσατε να ξέρετε πώς έγινε η ταινία; Τι θα επιθυμούσατε να ξέρετε;
- Τι θα λέγατε σε κάποιον που θα σας ρωτούσε γι' αυτήν την ταινία;
- Πόσες διαφορετικές ιστορίες μπορείτε να βρείτε στην ταινία; Πώς θα κάνατε

την ταινία καλύτερη;



Μπορούν ν' ακολουθήσουν ειδικότερες ερωτήσεις-ερεθίσματα (Θεοδωρίδης, 2001 στο Γρόσδος, 2017: 191) με στόχο να αναδειχθούν τα εκφραστικά μέσα της ταινίας με τρόπο εμπειρικό, που στηρίζεται στις απόψεις, τις εμπειρίες και τα συναισθήματα των μαθητών/τριών:

- Ποιος είναι ο κεντρικός ήρωας του έργου; Μπορείτε να τον περιγράψετε; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει και πώς αισθάνεται (αναφορά σε συγκεκριμένες στιγμές; Εσείς πώς θα αντιδρούσατε; Με ποιους τρόπους ο σκηνοθέτης προβάλλει τα συναισθήματα του ήρωα;

- Από αυτά που είδατε, τι έχει συμβεί σε εσάς;

- Ποιος χαρακτήρας σας φάνηκε πιο ενδιαφέρων; Είναι το σημαντικότερο πρόσωπο στην ταινία ή κάποιιο άλλο;

- Ποια συναισθήματα σου δημιουργεί το κοίταγμα μιας συγκεκριμένης σκηνής; Με ποιους τρόπους ο σκηνοθέτης το καταφέρνει αυτό;

Προκειμένου να αξιοποιηθούν αποδοτικά κατά τη διδασκαλία οι ταινίες μικρού μήκους, είναι αναγκαίο ο εκπαιδευτικός να οργανώσει μια σειρά ενεργειών που εφαρμόζονται πριν την παρουσίαση για την προετοιμασία των μαθητών, κατά την προβολή και στο τέλος για την τελική επεξεργασία της ταινίας, καθιστώντας έτσι την αξιοποίηση των ταινιών συνειδητή εκπαιδευτική πρακτική. Σύμφωνα με τους Kittelberge/Freisleben (1994), Κανάκη (1999) και Σοφός/Κρον (2010) στο Σπύρου, Σοφός, 2017: 249-250) είναι σκόπιμο να οργανωθούν οι ενέργειες αυτές στις εξής φάσεις: α) Πριν την προβολή της ταινίας εξετάζονται οι προϋποθέσεις υλικότεχνικής και διδακτικής φύσης (ποιότητα και καταλληλότητα προβολέα, φωτεινότητα της τάξης, επιλογή κατάλληλης ταινίας μικρού μήκους, στοχοθεσία και δόμηση της διδασκαλίας αναφορικά με την ταινία μικρού μήκους). Ο εκπαιδευτικός προετοιμάζει τους μαθητές με κατάλληλη εισαγωγή σχετικά με το περιεχόμενο της ταινίας και τη συνδέει με το γενικότερο θέμα της διδασκαλίας, αιτιολογώντας την αξία της. β) Η προβολή της ταινίας θα πρέπει να υπηρετεί τους διδακτικούς στόχους που έχει θέσει από πριν ο εκπαιδευτικός και να εναρμονίζεται με το πλαίσιο της τάξης. γ) Μετά την προβολή της ταινίας ακολουθούν δραστηριότητες και εκπαιδευτικές τεχνικές που στόχο έχουν να προκαλέσουν την ενεργή εμπλοκή των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διαδικασία, όπως: μετατροπή επιμέρους πληροφοριών σε άλλες μορφές έκφρασης π.χ προφορική, γραπτή, παιχνίδι ρόλων ή διαμόρφωση μιας άλλης μιντιακής παραγωγής πχ. κείμενο, επιστολή στον σκηνοθέτη, διαφήμιση, αφίσα για την ταινία που είδαν κ.ά. δ) Τέλος, ακολουθεί η αξιολόγηση της ταινίας και της διδακτικής αξιοποίησής της με αναστοχασμό του εκπαιδευτικού και των μαθητών /τριών σχετικά με την ποιότητα της ταινίας, την εμβάθυνση του θέματος και τις δυνατότητες προσωπικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων.



Παραδείγματα δραστηριοτήτων παραγωγής λόγου στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο με αξιοποίηση ταινιών μικρού μήκους

Τα παραδείγματα των δραστηριοτήτων με αξιοποίηση ταινιών μικρού μήκους, τα οποία παρουσιάζονται στην παρούσα ανακοίνωση αφορούν στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Γυμνασίου και εφαρμόστηκαν κατά τη διάρκεια των σχολικών ετών 2020-2021 και 2021-2022 στο Γυμνάσιο των Εκπαιδευτηρίων Κωστήα-Γείτονα (CGS). Όσον αφορά στα παραδείγματα στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, το καθένα εφαρμόστηκε σε συνεχές δίωρο, ενώ στο μάθημα της Λογοτεχνίας σε δύο ξεχωριστές διδακτικές ώρες. Κατά τη διδασκαλία ακολουθήθηκαν τα στάδια που προαναφέρθηκαν (πριν την προβολή και μετά τη θέαση) με την αντίστοιχη εισαγωγή και προετοιμασία των μαθητών από τη διδάσκουσα και κατευθυνόμενο διάλογο με την ολομέλεια της τάξης μετά τη θέαση (αξιοποίηση ερωτήσεων BFI). Τα στάδια αυτά είναι απαραίτητα για την δημιουργία του γόνιμου κλίματος, προκειμένου οι μαθητές/τριες να προχωρήσουν στην επεξεργασία εργασιών παραγωγής λόγου που τους ανατίθενται είτε ομαδικά είτε ατομικά. Στόχος είναι οι μαθητές/τριες να ασκηθούν τόσο στην αποκωδικοποίηση της κινηματογραφικής γλώσσας και της σύνδεσής της με το θέμα και τα μηνύματα της ταινίας, όσο και η άσκησή τους σε διαφορετικά κειμενικά είδη λόγου.

Όταν ολοκληρωθεί το στάδιο της γραφής, οι μαθητές/τριες ανακοινώνουν τις εργασίες τους στην ολομέλεια της τάξης, οι οποίες σχολιάζονται σε σχέση με την προβλεπόμενη ταινία. Έτσι, δίνεται η δυνατότητα καλύτερης κατανόησης των επιλογών του δημιουργού για την κατασκευή της ταινίας αλλά και διαμόρφωσης μιας συνολικής και τεκμηριωμένης άποψης πάνω σε θέματα που θίγει η ταινία και η συγκεκριμένη διδακτική ενότητα.

Παραδείγματα δραστηριοτήτων στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας

Α' Γυμνασίου

Στη Νεοελληνική γλώσσα της Α' Γυμνασίου, στην 3^η ενότητα με θέμα: «Ταξίδι στον κόσμο της φύσης» προβάλλονται οι ακόλουθες ταινίες, που έχουν σαν θέμα τους την προστασία του περιβάλλοντος: α. Child and Man (2016), Ιρανική βραβευμένη ταινία διάρκειας 2 λεπτών, με σκηνοθέτη τον Mohammad Reza Kheradmandan (<https://www.youtube.com/watch?v=2PFxSaL8ELE>) και β. Περιβαλον & Pollution (2009), ελληνικό animation που δημιουργήθηκε από το 2^ο Λύκειο Βριλησίων διάρκειας 6.20 λεπτών (<https://www.youtube.com/watch?v=p9UF8vJSJig>)

Στόχος της προβολής των ταινιών αυτών είναι η εξοικείωση των μαθητών/τριων με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κινηματογραφικής γλώσσας και συγκεκριμένα με τον τρόπο της αφήγησης, την οπτική διάσταση των ταινιών και τον ηχητικό σχεδιασμό τους. Η σύνδεση περιεχομένου και μορφής και η επεξεργασία των μορφολογικών επιλογών του δημιουργού θα βοηθήσουν στη συνέχεια του μαθητές να ασκηθούν στα κειμενικά είδη της κινηματογραφικής κριτικής και της αφίσας.



Μετά την προβολή της ταινίας «Child and Man» και τις ερωτήσεις παρατήρησης που ακολούθησαν, οι εργασίες μοιράστηκαν σε φύλλα εργασίας. Κάθε ομάδα επέλεξε μία από τις ακόλουθες εργασίες:

A. Στην ταινία Child and Man το μικρό αγόρι δεν υποδεικνύει στον άνδρα, με λόγια αλλά με πράξεις την καθαριότητα του περιβάλλοντος. Αν έπρεπε να προσθέσετε στο σενάριο της ταινίας τα λόγια του μικρού αγοριού σαν απάντηση στα λόγια του άνδρα, τι θα γράφατε;

B. Η ταινία τελειώνει με το μικρό αγόρι να περπατά με τον πατέρα του που είναι ο καθαριστής του πάρκου. Συνεχίστε το σενάριο της ταινίας και γράψτε τον διάλογο ανάμεσα στο παιδί και τον πατέρα του σχολιάζοντας μέσω αυτού τη στάση του άνδρα, τον οποίο συνάντησε το αγόρι στο πάρκο, απέναντι στο περιβάλλον.

Γ. Στο πλαίσιο του εορτασμού της παγκόσμιας ημέρας περιβάλλοντος, στη στήλη των πολιτιστικών της ιστοσελίδας του σχολείου σας, γράφετε ένα άρθρο με το οποίο παρουσιάζετε την ταινία μικρού μήκους «Child and Man» και εξηγείτε τους λόγους για τους οποίους την προτείνετε στους συμμαθητές σας.

Μετά την προβολή του animation Περιβαλλον & Pollution, οι δραστηριότητες δόθηκαν σε φύλλα εργασίας στις ομάδες. Κάθε ομάδα επέλεξε μια διαφορετική εργασία:

A. Να παρατηρήσετε τη χρήση του χρώματος στο animation Περιβαλλον & Pollution. Σε ποιες σκηνές η ταινία είναι ασπρόμαυρη και σε ποιες έγχρωμη; Μπορείτε να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους υπάρχει αυτή η διαφορά; Να γράψετε ένα σύντομο σχετικό σχόλιο στο πλαίσιο μιας κριτικής για την ταινία.

B. Να ακούσετε προσεκτικά τα τραγούδια που έχουν χρησιμοποιηθεί για μουσική υπόκρουση του animation. Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι έχουν επιλεγεί από τον δημιουργό της ταινίας; Πιστεύετε πως ταιριάζει στο θέμα της ταινίας ή στα συναισθήματα του πρωταγωνιστή της; Να γράψετε ένα σύντομο σχόλιο για τη μουσική υπόκρουση της ταινίας.

Γ. Να συζητήσετε με την ομάδα σας τον προβληματισμό που θέτει η ταινία σχετικά με την ευθύνη του σύγχρονου ανθρώπου απέναντι στο περιβάλλον. Στη συνέχεια, να δημιουργήσετε μια αφίσα με θέμα την «Ανακύκλωση», προκειμένου να χρησιμοποιηθεί από το σχολείο σας για να ενημερώσετε και να παρακινήσετε τους συμμαθητές/τριες σας να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα ανακύκλωσης του σχολείου σας.

Γ΄ Γυμνασίου

Στη Νεοελληνική γλώσσα της Γ΄ Γυμνασίου στην 5^η ενότητα με θέμα: Ειρήνη-Πόλεμος προβάλλονται οι ακόλουθες ταινίες, που έχουν σαν θέμα τους τα δεινά και τις μορφές πολέμου:

α. «The box, a story from Syria»(2017), μια πολυβραβευμένη ταινία animation διάρκειας 6.48 λεπτών, σε σκηνοθεσία του Merve Cirisoglu Cotur (<https://www.youtube.com/watch?v=KwCtWfwYlkw>), β. «Are you OK?» (2021), βραβευμένο αμερικανικής παραγωγής animation διάρκειας 8.45 λεπτών, σε σκηνοθεσία Ryan Cannon (<https://www.youtube.com/watch?v=tJsGGsPNakw>) και γ. Ένα βίντεο-κοινωνικό μήνυμα (2014) του βρετανικού τμήματος της οργάνωσης «Σώστε τα Παιδιά» που μεταφέρει τον πόλεμο της Συρίας στο Λονδίνο, παρακολουθώντας πώς μεταβάλ-



λεται η ζωή ενός μικρού κοριτσιού με την έναρξη των συγκρούσεων, διάρκειας 1.30 λεπτών. Το βίντεο έχει στόχο να ευαισθητοποιήσει το κοινό και να συγκεντρώσει χρήματα για τα παιδιά της Συρίας (<https://www.youtube.com/watch?v=KfoN2pSn2nU>).

Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα επιχειρείται μια σύγκριση των δύο ταινιών animation με συναφή θεματολογία (Οδηγός εκπαιδευτικού για την οπτικοακουστική έκφραση, 2011:30), προκειμένου οι μαθητές/τριες να προβούν σε κριτική ανάλυση της σημειολογίας των σκηνογραφικών στοιχείων αλλά και του τρόπου αφήγησης, καθώς και των διαφορετικών προσεγγίσεων του ίδιου θέματος. Στη συνέχεια καλούνται μέσω της ταύτισης με έναν από τους ήρωες να ασκηθούν στην ημερολογιακή γραφή επιχειρώντας μια ευρηματική ανασύνθεση του φιλικού κειμένου.

Με την προβολή του ολιγόλεπτου βίντεο για τα παιδιά της Συρίας επιχειρείται η κατανόηση από τους μαθητές συγκεκριμένων επιλογών του δημιουργού, όσον αφορά στην οπτική διάσταση(επιλογή και σύνθεση κάδρου, γωνία λήψης, προοπτική) που διαμορφώνουν και την αντίληψη του θεατή, καθώς επίσης και η συγγραφή κειμένου επιχειρηματολογίας.

Μετά την προβολή των animation «The box, a story from Syria» και «Are you OK?» και την συζήτηση που ακολούθησε, οι εργασίες μοιράστηκαν σε φύλλα εργασίας. Όλες οι ομάδες επεξεργάστηκαν όλες τις εργασίες:

A. Να συζητήσετε με τους συμμαθητές σας ποιο κατά τη γνώμη σας εύρημα αξιοποιείται από τον δημιουργό καθεμιάς από τις δύο ταινίες που παρακολουθήσατε, προκειμένου να υπογραμμίσει το μήνυμά του;

B. Στη συνέχεια, σχολιάστε στην ομάδα σας τη μορφή πολέμου που προβάλλεται σε καθεμιά από τις ταινίες και τη λύση που προτείνεται από τον δημιουργό της ταινίας. Συμφωνείτε προσωπικά με τη λύση αυτή; Να καταγράψετε ατομικά την άποψή σας.

Γ. Μπαίνοντας στη θέση ενός από τους δύο πρωταγωνιστές της ταινίας «Are you OK?» γράψετε ατομικά στο ημερολόγιό σας σχετικά με το πρόβλημα του σχολικού εκφοβισμού που αντιμετωπίζετε και προτείνετε μια διαφορετική λύση από αυτή της ταινίας.

Μετά την προβολή του βίντεο για τα παιδιά της Συρίας δίνεται το ακόλουθο φύλλο εργασίας:

A. Αφού παρατηρήσετε τη γρήγορη εναλλαγή των πλάνων με τα μεσαία κάδρα της μικρής πρωταγωνίστριας στο βίντεο, καθώς και τη γωνία λήψης τους, να σχολιάσετε με την ομάδα σας τη σκοπιμότητά τους σε σχέση με την αντίληψη του θεατή.

B. Αφού δείτε ξανά το βίντεο, να σχολιάσετε τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στο πρώτο και το τελευταίο πλάνο του. Να καταγράψετε και να εξηγήσετε τα συναισθήματα που σας δημιουργήθηκαν με το βλέμμα του κοριτσιού προς την κάμερα στο τελευταίο πλάνο του βίντεο.

Γ. Το βίντεο τελειώνει με τη φράση: «Ακριβώς επειδή αυτό δε συμβαίνει εδώ, δε σημαίνει ότι δε συμβαίνει». Να αναλύσετε το περιεχόμενό της σε σχέση με το περιεχόμενο του βίντεο.

Δ. Να γράψετε ένα κείμενο με θέμα: «Ο πόλεμος παραβιάζει τα δικαιώματα του παιδιού», το οποίο θα αποτελέσει την εισαγωγή για το ημερολόγιο του σχολείου που ετοιμάζετε με την τάξη σας, αφιερωμένο στα δικαιώματα του παιδιού.



Παραδείγματα δραστηριοτήτων στο μάθημα της Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Μετά την ολοκλήρωση της επεξεργασίας του αποσπάσματος από το επιστολικό μυθιστόρημα της Μαρούλας Κλιάφα με τίτλο «Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακρύς» που υπάρχει στο σχολικό βιβλίο, επιλέγεται για προβολή η βραβευμένη ελληνική ταινία μικρού μήκους «pET sHOP» (2008) (<https://www.youtube.com/watch?v=xt0i-L6df5Y>) σε σκηνοθεσία του Μιχαήλ-Γαβριήλ Ζενέλη διάρκειας 7,2 λεπτών, με πρωταγωνιστές τον ιδιοκτήτη ενός καταστήματος πώλησης μικρών ζώων κι ένα αγόρι με κινητικά προβλήματα που επιλέγει να αγοράσει ένα κουτσό σκυλί. Το θέμα της ταινίας αφορά στα άτομα με κινητικά προβλήματα, τον σεβασμό της διαφορετικότητας και τη σημασία της πραγματικής αγάπης προς τα ζώα. Οι μαθητές έχουν ήδη συζητήσει το θέμα του σεβασμού στη διαφορετικότητα και των ατόμων με αναπηρία με αφορμή το απόσπασμα από το επιστολικό μυθιστόρημα, οπότε μπορούν να κάνουν τους ανάλογους συσχετισμούς παρακολουθώντας την ταινία.

Στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι να εστιάσουν οι μαθητές/τριες στα δομικά στοιχεία της ταινίας και μέσα από αναλυτικές ερωτήσεις να οδηγηθούν στην κατανόηση των μορφολογικών επιλογών του δημιουργού της ταινίας, συνδέοντας ταυτόχρονα τη μορφή με το περιεχόμενο. Στη συνέχεια, μέσω δημιουργικών εργασιών, οι μαθητές/τριες προτρέπονται να αναπτύξουν δικές του διασκευές στο σενάριο και προχωρώντας σε μια συγκριτική θεώρηση ταινίας και αφηγηματικού κειμένου να συσχετίσουν την ιστορία με τον κοινωνικό τους περίγυρο τεκμηριώνοντας τις απόψεις τους με ένα άρθρο σε σχολική ιστοσελίδα.

Μετά την προβολή της ταινίας ακολούθησε συζήτηση με ερωτήσεις παρατήρησης. Στη συνέχεια μοιράστηκε το ακόλουθο φύλλο εργασίας. Η κάθε ομάδα επεξεργάστηκε διαφορετική εργασία και όλες οι ομάδες είχαν κοινή την εργασία Ε.

Α. Ποια κατά τη γνώμη σας είναι η σκοπιμότητα της σκηνής στο πάρκο με τα παιδιά που παίζουν ποδόσφαιρο στην πλοκή της ταινίας και γιατί νομίζετε ότι η ταινία κλείνει με την ίδια σκηνή;

Β. Τι είδους πλάνα επιλέγει ο δημιουργός της ταινίας για τον μικρό πρωταγωνιστή προκειμένου να αποκρύψει αρχικά το θέμα της αναπηρίας του;

Γ. Παρατηρήστε τα λόγια του πωλητή του καταστήματος μικρών ζώων. Ποια εντύπωση σας δημιουργούν οι εκφράσεις που χρησιμοποιεί για το μικρό κουτσό σκυλί: «Σκάρτο εμπόρευμα», «Σου 'χω μια επιστροφή», «Αυτό είναι κουτσό... άχρηστο». «Δεν είναι καλή αγορά. Ούτε να τρέξεις μαζί του ούτε να παίξεις μπορείς». Πιστεύετε πως αλλάζει στάση στο τέλος της ταινίας; Με ποιο πλάνο μπορεί να δηλώνεται η αλλαγή αυτή;

Δ. Συμπληρώστε το σενάριο της ταινίας προσθέτοντας μια ακόμη σκηνή(περιγραφή σκηνής-λόγια ήρωα) στο τέλος της, όπου ο μικρός ήρωας στο πάρκο μιλά στο κουτσό σκυλάκι που μόλις έχει πάρει από το κατάστημα μικρών ζώων.

Ε. Ποιος κατά τη γνώμη σας είναι ο κοινός προβληματισμός ανάμεσα στην ταινία pET sHOP και στο απόσπασμα του επιστολικού μυθιστορήματος «Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακρύς»; Υποθέστε ότι προτείνετε και τα δύο στη στήλη των



πολιτιστικών της σχολικής σας ιστοσελίδας, στο πλαίσιο της ευαισθητοποίησης των συμμαθητών σας την 3^η Δεκεμβρίου, Παγκόσμια ημέρα ατόμων με αναπηρία. Να γράψετε το σχετικό άρθρο.

Γ΄ Γυμνασίου

Στο πλαίσιο της διδασκαλίας του διηγήματος του Αντώνη Σαμαράκη «Ζητείται ελπίς» από το σχολικό βιβλίο προβάλλεται η πολυβραβευμένη ταινία του Γιώργου Ζώη «Casus Belli» (2011) (<https://www.youtube.com/watch?v=w6eYoRIUVKg>) διάρκειας 11.17 λεπτών, στην οποία άνθρωποι διαφορετικών φύλων, ηλικιών, τάξεων και εθνικοτήτων περιμένουν σε επτά διαφορετικές ουρές δημιουργώντας μια τεράστια ανθρώπινη σειρά. Στόχος του δημιουργού είναι να δείξει τα αίτια και τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης, με τρόπο απόλυτα κινηματογραφικό και χωρίς διάλογο. Τόσο η ταινία όσο και το διήγημα πραγματεύονται το θέμα της οικονομικής και ηθικής κρίσης στις κοινωνίες και τις συνέπειές της.

Η επιλογή της συγκεκριμένης ταινίας έγινε με στόχο να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν οι μαθητές/τριες τον τρόπο αφήγησης και το μοντάζ της ταινίας και πώς αυτά υπηρετούν την πρόθεση του σκηνοθέτη. Στη συνέχεια, μετά τη συγκριτική θεώρηση του περιεχομένου της ταινίας με το περιεχόμενο του διηγήματος, η οποία δίνει τη δυνατότητα κατανόησης των διαφορετικών μέσων προσέγγισης παρόμοιων κοινωνικών θεμάτων, οι μαθητές καταλήγουν στη συγγραφή άρθρου.

Η ταινία προβλήθηκε, αφού είχε ολοκληρωθεί η επεξεργασία του διηγήματος του Α. Σαμαράκη, προκειμένου οι μαθητές/τριες να το συσχετίσουν ευκολότερα με το θέμα της ταινίας. Μετά την εισαγωγική συζήτηση με την ολομέλεια πάνω στην ταινία, δόθηκε στις ομάδες το ακόλουθο φύλλο εργασίας. Κάθε ομάδα ασχολείται με διαφορετική εργασία. Η εργασία Ε είναι ατομική και αφορά όλες τις ομάδες:

Α. Αφού παρατηρήσετε την εναλλαγή εικόνων, σκηνών και φυσικών ήχων μεταξύ των διαδοχικών πλάνων της ταινίας, να σχολιάσετε τον τρόπο σύνδεσής του, προκειμένου να επιτευχθεί η αρχικά γραμμική αφήγηση της ταινίας.

Β. Η παράταξη ανθρώπων διαφορετικών φύλων, ηλικιών, τάξεων και εθνικοτήτων που περιμένουν σε επτά διαφορετικές ουρές, με ποιο σκηνοθετικό εύρημα μετατρέπονται σε ένα τεράστιο ανθρώπινο ντόμινο που στο τέλος καταρρέει. Συζητήστε με την ομάδα σας τη σκοπιμότητα του ευρήματος από την πλευρά του δημιουργού, λαμβάνοντας υπόψη το σχήμα κύκλου που δημιουργείται με το τελευταίο πλάνο της ταινίας.

Γ. «Είχα φανταστεί μια ντουζίνα ουρές στην ταινία μου, αλλά για να διατηρήσω έναν καλό ρυθμό έπρεπε να επιλέξω κάποιες. Όλοι οι άνθρωποι από τις προηγούμενες ουρές καταλήγουν στην τελευταία, την ουρά της επιβίωσης. Κανείς δεν επιλέγει να πάει εκεί, απλώς μια μέρα προσγειώνεσαι σ' αυτήν. Όλα αρχίζουν όταν ένας άστεγος σπρώχνει κάποιον – είναι μια πράξη βίας. Από αυτήν την επαφή, βρίσκει φαγητό, αλλά τελικά ούτε καν το κρατά. Κοιτάζει αριστερά, δεξιά, κατευθείαν στην κάμερα, σα να κοιτάζει εμάς. Υπάρχουν πολλές πιθανές ερμηνείες: θα μας καταδιώξει; Αναγνωρίζουμε τον εαυτό μας, αναγνωρίζουμε τους φίλους μας στους ανθρώπους που στέκονται στις ουρές. Είμαστε κι εμείς μέρος τους. Στο τέλος, το καρτσάκι μοιάζει να κατευθύνεται προς το κοινό της ταινίας». Αφού διαβάσετε το παραπάνω απόσπασμα



από συνέντευξη του σκηνοθέτη της ταινίας, να δώσετε γραπτά τη δική σας ερμηνεία ως θεατές για το κοίταγμα του άστεγου προς την κάμερα στο τελευταίο πλάνο της ταινίας, καθώς και για την κατεύθυνση του καρτσιού προς το κοινό της ταινίας.

Δ. Στην ταινία συμμετέχουν 146 ηθοποιοί, οι οποίοι δεν αναπτύσσουν μεταξύ τους κάποιο διάλογο, ούτε υπάρχει κάποιος μονόλογος. Επιπλέον, δεν υπάρχουν υπότιτλοι και απουσιάζει η προφορική αφήγηση. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σας, συμβαίνει αυτό;

Ε. Ποιο, κατά τη γνώμη σας, είναι το κοινό θέμα που πραγματεύεται το διήγημα του Α. Σαμαράκη «Ζητείται ελπίς» και η ταινία «Casus Belli»; Θα μπορούσε η ταινία να έχει τον τίτλο του διηγήματος: «Ζητείται ελπίς»; Να γράψετε ένα άρθρο για κινηματογραφικό περιοδικό με το οποίο θα παρουσιάζετε την ταινία και θα αναφερθείτε στη θεματική της συνάφεια με το διήγημα του Α. Σαμαράκη.

➤ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, θα λέγαμε πως η αξιοποίηση των ταινιών μικρού μήκους ως βοηθητικό εκπαιδευτικό εργαλείο στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο λειτούργησε αποτελεσματικά. Οι μαθητές/τριες, μέσω της παρακολούθησης ταινιών στο πλαίσιο του μαθήματος, ασκήθηκαν στην προσέγγιση των τεχνικών κωδίκων του κινηματογράφου, όπως οι ήχοι, η θέση της κάμερας, τα κάδρα αλλά και των πολιτιστικών κωδίκων, όπως οι χαρακτήρες, η πλοκή, οι συμβολισμοί κάθε ταινίας και μέσω αυτών κλήθηκαν να ερμηνεύσουν συνθετικά τις προσωπικές τους εντυπώσεις αλλά και την πρόθεση του δημιουργού της ταινίας. Ακολουθώντας τη διαδικασία αυτή ομαδικά ή ατομικά, καλλιέργησαν τόσο τον προφορικό όσο και τον γραπτό τους λόγο και ασκήθηκαν σε διαφορετικά κειμενικά είδη με συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο. Βασική προϋπόθεση για τη διαμόρφωση της κριτικής στάσης των μαθητών/τριών ήταν η διατήρηση της αυθορμησίας τους κατά τη διατύπωση των εντυπώσεων, συναισθημάτων και απόψεων μετά το τέλος της προβολής, προκειμένου να καλλιεργηθεί η παρατήρηση, η φαντασία, η εικασία και η προσωπική ταύτιση με πρόσωπα και καταστάσεις της ταινίας. Οι μαθητές/τριες κατά τη διάρκεια των μαθημάτων αυτών ανταποκρίθηκαν πολύ θετικά, συμμετέχοντας αυθόρμητα και πρόθυμα στη συζήτηση μετά την προβολή κάθε της ταινίας και συνεργάστηκαν δημιουργικά στις ομάδες εργασίας. Οι ταινίες φαίνεται να τους βοήθησαν να ενισχύσουν ή και να αισθητοποιήσουν τους προβληματισμούς και τις απόψεις τους για το θέμα που πραγματευόταν η αντίστοιχη θεματική ενότητα, με αποτέλεσμα ο λόγος τους τόσο ο προφορικός όσο και ο γραπτός να είναι πιο ακριβής, οργανωμένος και ουσιαστικός.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Giotoπούλου, Κ. (2013). Η κινηματογραφική ταινία στο μάθημα της λογοτεχνίας στην ελληνική εκπαίδευση. In Μ. Tsiannikas, Ν. Maadad, Γ. Couvalis & Μ. Palaktoglou (Eds.), *“Greek*



- Research in Australia: Proceedings of the Biennial International Conference of Greek Studies*, Flinders University June 2011", Flinders University Department of Language Studies - Modern Greek: Adelaide, 361-376.
- Αγγελίδη, Α., Αλέτρας, Ν., Βαλντέν, Ρ., Καλαμπάκας, Β., & Μουζάκη, Δ. (2016). *Στρατηγικοί άξονες για την εισαγωγή της Οπτικοακουστικής Εκπαίδευσης στο Σχολείο*. Ανακτήθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2022, από: http://dialogos.minedu.gov.gr/wpcontent/uploads/2016/03/AudioVisual_Education_group_March2016_NEw.pdf.
- Γρόσδος, Σ. (2018). *Κινηματογράφος και Δημιουργική γραφή*. Χανιά: Πολιτιστική Εταιρεία Κρήτης-Πυξίδα της Πόλης.
- Γρόσδος, Σ. (2017). *Κινηματογράφος και Δημιουργική γραφή*. Οι κινηματογραφικές ταινίες ως ερεθίσματα δημιουργικής γραφής με ταυτόχρονη απόπειρα επίτευξης στόχων οπτικοακουστικού γραμματισμού. Διδακτικές προτάσεις στα πλαίσια μιας έρευνας δράσης. Στο Σ. Γρόσδος (Επιμ.), *Οπτικοακουστικός Γραμματισμός και Εκπαίδευση, Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή*, 24, 25 και 26 Ιουνίου 2016 (Τόμος Α', σσ. 187-197). Θεσσαλονίκη: Τμήμα Κινηματογράφου Σχολής Καλών Τεχνών Α.Π.Θ.- Περιφερειακή Διεύθυνση Π.Ε. και Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας.
- Γρόσδος, Σ. (2011). *Εικόνα και γλωσσική διδασκαλία*. Η διδακτική αξιοποίηση πολυτροπικών κειμένων. *Νέα Παιδεία*, 138, 63-68.
- Καλαμπάκας, Β., & Κυριακούλάκος, Π. (2015). Η οπτικοακουστική κατασκευή. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Ανακτήθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2022, από: www.kallipos.gr.
- Κελεσιδής, Ε., & Μπότσας, Γ. (2017). Οπτικοακουστικός γραμματισμός, κινηματογραφική αφήγηση και ιστορία: Βασικές έννοιες και δεξιότητες της κινηματογραφικής αφήγησης. Στο Σ. Γρόσδος (Επιμ.), *Οπτικοακουστικός Γραμματισμός και Εκπαίδευση, Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή, Τόμος Α'* (σσ 306-314). Θεσσαλονίκη: Τμήμα Κινηματογράφου Σχολής Καλών Τεχνών Α.Π.Θ.- Περιφερειακή Διεύθυνση Π.Ε. και Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας.
- Κωστοπούλου, Χ. (2020). *Οι ταινίες μικρού μήκους ως βοηθητικό μέσο διδασκαλίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση* (Αδημοσίευτη Διπλωματική εργασία). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε στις 25 Φεβρουαρίου 2022, από: <https://arpothesis.eap.gr/handle/gero/45333>.
- Παπαδόπουλος, Δ. (2021). *Κινηματογραφική Εκπαίδευση. Τέχνη, Πολιτισμός και Παιδαγωγική*. Χανιά-Θεσσαλονίκη: Πολιτιστική Εταιρεία Κρήτης-Πυξίδα της Πόλης.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Υπουργείο Παιδείας και Διά Βίου Μάθησης. (2011). *Πρόγραμμα Σπουδών για την Οπτικοακουστική Έκφραση*. Ανακτήθηκε από <http://ebooks.edu.gr/info/newsp/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82%20%E2%80%94%20%CE%94%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%A4%CE%AD%CF%87%CE%BD%CE%B7%CF%82%20%E2%80%94%20%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%B2%CF%80%CF%80%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CF%85%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%88%CE%BA%CF%86%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%E2%80%94%20%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%93%CF%85%CE%BC%CE%BD%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BF.pdf>.
- Σπύρου, Σ., & Σοφός, Α. (2017). Εκπαιδευτικές ταινίες μικρού μήκους-παραγωγή κι αξιοποίηση. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (Τόμος 9, σσ. 240-251). Αθήνα.